

Rastlinska kal pri imenovanih rastlinah se le takrat skupej stisne, ko se zmuzne skoz ozko luknjo na rodovne rastline, potem pa svoje podobe ne spremeni več, ker je obdana od terdne mrenice. Živalski mehurčki na ti nizki stopnji popolnosti pa v vsakem trenutku spremené svojo podobo; zdaj so podobni jajcu, zdaj steklenici, zdaj zvezdi itd.

Spremenljivost telesne podobe je tedaj zadnji veljavni razloček rastlin in žival, akoravno ne smemo vseh reči, ki so brez te lastnosti, prištevati rastlinam, ker veliko živalic prebiva v terdih apnenih ali kremenjenih lupinah, kakor polži; tedaj je tukaj nemogoče presoditi, ali prebivavci teh hišic uno last imajo, ali ne. Če bi jim razbilo hišico, bi poginila tudi živalica, tedaj jim ni mogoče priti do živega.

Gospodarske skušnje.

(Kako mlade sadne drevesa presajati, da posebno veselo rastejo in drugač sajene veliko prekosijo). Če je le moč, naj se v jeseni izkopljejo jame, poltretji čevlji globoke in tri do štiri čevlje široke; kar se izkoplje dobre zemlje, naj se verže na poseben kúp, slaba po spet posebej. Prihodnjo spomlad naj se kar je moč zgođej drevesa vsadé; dobra zemlja se verže spod v jamo, in če je treba, naj se je še kaj primeče, da ne pride drevo pregloboko v zemljo, kakor se to večidel povsod napačno godí. Ko tako vsajeno drevo stoji kakor ima stati, pa jama še ni zasuta, naj se mu na gole korenine potrese za dve dobre periši ječmena, in potem se ječmen in korenine drevesa za 8 pavcov na debelo z zemljo zasujejo; pa zemlja okoli drevesa se ne smé preterdo zatlačiti, da se ječmen ne zamori in ne gnjije. Ko začne ječmen kaliti, povživajo koreninice njegov sok in žlem, in tako drevesce raste neizrečeno veselo in prekosí vse druge, ktere so bile drugači ravnane. „Ver. Frau. Bl.“

Gospodarska novica.

(Nov gnoj). Da je gnoj za vsako gospodarstvo prva potreba, se kaže tudi iz tega, da čedalje več gnoja napravljajo na umetno vižo in ga prodajajo po svetu. Zdaj je učnik kmetijstva gosp. J. E. Hölbling na Dunaji (Stadt, Herrengasse Nr. 25) oklical gnoj za polje, senožeti, verte in vinograde (Hölbling's Feld-, Wiesen-, Garten und Weingartendünger), ktere ga na vso moč priporoča za vsakteri sadež. Za oral (joh) zemlje se ga potrebuje 6 do 8 centov, cent (1¹/₈ vagána) velja 1 gold. in pol; gnoj ta je v podobi praha; kako se ž njim gnoji, je v posebnem poduku s kratko besedo povedano. Prejemlje se v žakljih ali sodcih. — Če bo gospodar gnoj v štacuni kupoval, ne bo prišel deleč, to je gotovo; da pa razglasimo to novico, znabiti da vendarle komu vstrežemo. Saj to pa bi radi dosegli, da bi vsi naši gospodarji spoznali, da mora gnoj vendar velika dobrota zemljišem biti, ker se celó napravlja po štacunarsko; ako je pa dobrota, da bi ga prav pridno ravnali in ga saj ne zgubljali po nemarnosti!

Slovensko slovstvo.

Pretrés „slovenskih beril za 3. in 4., 5. in 6. gimnazijalni razred“, vredjenih po dr. Bleiweis-u in dr. Miklošič-u.

Spisal prof. Raic.

(Dalje.)

Vz šče je včasih spodletelo in se zastopa skoz sam z: „zrediti“ VI. 5., namesto „vzrediti“, ali po iz: „izveličar“ V. 48., namesto „vzveličar“.

Sovsema na robe se potrebuje trpivni samostavnik „učnik“ VI. 9., „odrešenik“ 23. za delavni „učnik“, „rešnik“; vem šče pravimo „krstnik“, der täufer, „stvarnik“, der schöpfer, pa ne „krščenik“, „stvarjenik“ v tem pomenu. Iz trpivnega deležja se ne dajo samostavniki delavni, temoč le trpivni izpeljevati, in vsak Slovenec dobro razumi „učnik“. Take samostavne imena pa se delajo iz delavnega priloga:

učen, učna, učno, krsten-na-no prilagaje k možkemu spolu *ik* po izpahnenji pologlasnega *e*.

V mestniku enojnega števila možkih in srednjih samostavnikov se devlje tudi po mehkih tihnikih *u* namesto *i*: „v kolobarju“ VI. 39., „v morju“ 1., namesto „v kolobarji“, „v morji“; vsej narod v vsakdanjem govoru potrebuje *i* tudi po trdih tihnikih in staroslovenščina iskreno želi. To je gotovo nedosledni hrvatski *u*.

Druževnik srednjega samostavnika v množnem številu se nahaja s končnico *mi*: „vratmi“ VI. 25. in 36. namesto „vrti“, cesar šče doslej nismo pisali, in nasproti pri možkih ednozložnih samo *i*: „bogi“ VI. 3., namesto „bogmi“ ali „bogovi“. Oblikoslovje tudi rani končnica *amž* pri ženskih samostavnikih na tihnik izhajajočih: „z lažami“ V. 25., namesto „z lažmi“. Resen je, da se je to v pesmi naključilo, pa pesnik nikoli ne ima pravice jezika kaliti. Ravno tako je napačno „s povodnjimi“ V. 182., namesto „s povodnimi“. Samostavniki tega razreda v prvem sklonu na *j* odbivajo ga v vseh drugih sklonovih razve druževnika, tedaj „zibelj“, „pogibelj“, „kopelj“ itd., „zibeli“, „pogibeli“, „kopeli“.

„Nenadoma“ VI. 31. 93., namesto „nenadama“ je pogreška; samo možki samostavniki dobivajo *oma*, ženski pa v prvem sklonu na *a* vsikdar *ama*, tedaj „silama“ ne „siloma“.

Krivo je „naraslo“ VI. 4. 35., „odraslek“ V. 13., namesto „narastlo“, „odrastlek“, vendar tudi na drugih mestih „narastli“ VI. 16. V berilu V. se *r* nikoli ne izpahuje, če za njim *e* pred njim pa *č* stoji, v berilu VI. pa pravilno „čreda“ V. 23., „čevo“ VI. 85. Zdi se mi, da zavoljo navade, ki le v nekih krajevih gospoduje, ne bi korenične črke opuščali. Končnico *us* Slovenec rabé latinske besede odmeče, napačno tedaj „Pyrrhus“ VI. 36.; pa tudi „Pyrrh“ in na prvem listu „gimnazijalni“ se srečata v klanci nedoslednosti.

Prilogi na *ek*, *ok*, *ak* delajo lepo in pravilno slovenski 2. stopnjo z izpuščanjem te končnice in na ostalo osnovo prilagajo: *ejši*, *eji*, *ji*, *ši*, tedaj ne „visokejši“ VI. 65., temoč „višji“ in „širok“, „širši“. V velevniku šče doslej ne smo izpahovali *i*: „postavimo“ VI. 64., namesto „postavimo“ in tudi za naprej ne smemo krhati polnih oblik.

„Lesti“ VI. 66. stoji v protislovji s pisavoj „vzhod“ VI. 65.

Namesto „zagojzda“ VI. 96. se ima pisati „zagvozda“, kakor tudi „svoboda“. Kako je sem zablodila starejša česka pisava besede „strog“ VI. 172. namesto „stroj“?

Lepše in pravilneje je pisati „vsemogočen“, kor „vsegamogočen“ V. 1., VI. 159.

Oblike „stoječ“, „ležeč“, „pričujoč“, „potujoč“ V. 76. dosti razložno kažejo, da se deležje sed. delavno ima izpeljavati iz osnove sedanjika, pa ne iz nedoločivnika, kar naši pisavci neozirajoči se na staroslovenščino pogostoma opuščajo. Deležij se ljudstvo tako redko poslužuje, in pisatelj olepšuje svoje sostavke ž njimi je dolžen je pravilno rabiti.

Šč se zanemarja v besedah „revšina“ V. 45. in „hinavšina“ V. 24. in „še“ namesto „revščina“, „hinavščina“, „šče“. (Konec sledí.)

Odgovori.

O besedi „kuga“.

1. Iz zgodovine se ne dá dokazati, da bi Slovenci pred hudo turško morivko ne bili znali nobene hude nalezljive ali zlo morivne bolezni. Res, da nam zgodovina le premalo pripoveduje iz starejega časa slovenske zemlje; vendar, na pr., nahajamo, da je bil v letih 792 in 881 velik pomor v Furlaniji, Krajni in Korutani (Schönleben „Ann.“ 389, 454). V letu 1006 je bila silna bolezen krog Ljubljane, da je v mestu in zunaj mesta do 17.000 ljudi pomerlo; leta 1230 je bila sopet huda mertvija na Krajskem, tako da so ljudje kar na potu cepali (Valvazor XV. 709, XIV. 292). Ali je leta 1349 strašni pomor, ki so ga imenovali „černo smert“, tudi med Slovenci divjal, manjka pri-